

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

Kruisverheffing

Numeri 21, 4b-9 • Psalm 78 • Brief aan de Filippenzen 2, 6-11 • Johannes 3, 13-17

Hoog verheven

HET FEEST van Kruisverheffing gaat terug op oude tijden en houdt verband met de verering van de relik van Jezus' kruis. Volgens de legende zou het kruis door de heilige Helena (de moeder van keizer Constantijn) in Jeruzalem zijn gevonden op 14 september 320. Op 13 en 14 september 335 werden in Jeruzalem de Constantijnse basilieken van Golgotha en van het heilig Graf ingewijd. Daaruit ontstond het jaarlijkse wijdingsfeest van die dubbele kerk. Tijdens dat feest werd terzelfder tijd de 'vinding van het heilig Kruis' herdacht. De voornaamste plechtigheid bij deze feestviering bestond in het tonen van het kruishout *Exaltatio Crucis* of Kruisverheffing).

In het Westen ontstond later ook een feest van het heilig Kruis op 3 mei. De Perzen hadden de kruisrelik geroofd, en in 628 kreeg keizer Heraclius het kruis van de Perzen terug. Op 3 mei 629 zou de keizer dan de kruisrelik hebben gegeven aan patriarch Zacharias van Jeruzalem. Wat er ook van zij, in de Romeinse liturgie werd 3 mei het feest van Kruisvinding (een feest dat sinds de liturgiehervorming van Vaticanum II is afgeschaft) en 14 september het feest van Kruisverheffing. Maar de liturgische viering van dit feest moet geen geschiedenisles zijn, en evenmin een kritische analyse van legendevorming en reliekenverering. Het feest van Kruisverheffing richt onze aandacht op de betekenis van het kruis in ons leven. Voor de woorddienst zijn Schriftlezingen gekozen waarin sprake is van 'verheffing'. Mozes heft een slang omhoog in de woestijn (eerste lezing). Zo wordt ook de Mensenzoon omhoog geheven, opdat eenieder die gelooft in hem eeuwig leven zal hebben (evangelie).

Het thema 'verheffing' of 'verheerlijking' speelt in het Johannesevangelie een belangrijke rol. De vierde evangelist heeft een eigen visie op de kruisdood van Jezus. Het kruis is voor hem geen dieptepunt, maar een hoogtepunt. Jezus geeft zichzelf helemaal, in liefde, tot de dood toe. Zo wordt duidelijk hoeveel God voor de mensen over heeft. Op het kruis worden Gods liefde en Gods glorie openbaar. Daarom schrijft Johannes dat Jezus op het kruis 'verheerlijkt' of 'verheven' wordt. Op het kruis geeft Jezus zijn Geest en schenkt Hij het ware leven aan iedereen die in Hem gelooft. In de visie van Johannes vallen Goede Vrijdag, Pasen en Pinksteren samen op een en hetzelfde moment.

Johannes vergelijkt de verheffing van Jezus met de slang die door Mozes werd omhoog geheven in de woestijn. Het verhaal waarop de evangelist hier zinspeelt, krijgen we in de eerste lezing. Het is een vreemd verhaal. Het volk is onderweg in de woestijn. De levensomstandigheden zijn moeilijk en de Israëlieten verliezen hun vertrouwen. Ze morren tegen God en tegen Mozes, en worden gestraft door middel van giftige slangen. Het volk komt tot inkeer en Mozes bidt voor het volk. God geeft Mozes de opdracht een bronzen slang te maken. Wie naar die slang opkijkt, wordt gered. Johannes ziet in dat verhaal een voorafbeelding van de verhoging van Jezus op het kruis. Wie in de woestijn naar de slang opkeek, werd gered van een gewisse dood. Zo zal al wie vertrouwensvol naar Jezus opkijkt en in Hem gelooft, eeuwig leven hebben.

In de tweede lezing is Paulus aan het woord. Ook hij spreekt over de verheffing van Jezus, maar die komt er pas na de vernedering van het kruis. Jezus, die bestond in goddelijke majesteit, heeft zich ontledigd en het bestaan van een slaaf op zich genomen. Hij heeft zich vernederd tot de dood aan een kruis. Daarom heeft God Hem hoog verheven en Hem de naam verleend die boven alle namen is.

Het feest van vandaag herinnert ons dus aan het gebeuren van Goede Vrijdag, maar het wijst ons ook naar Pasen. Jezus heeft de heerlijkheid ontvangen door als een slaaf de marteldood te ondergaan. Omhoog geheven van de aarde, trekt Hij alle mensen tot zich (zie Johannes 12, 32). Als wij zoals Jezus ons kruis dragen om met Hem te sterven, dan zullen wij ook met Hem mogen leven. Want niet de dood of het kruis hebben het laatste woord, maar de liefde die alles overwint.

PAUL KEVERS

KRUISVERHEFFING

14 september 2008

Eerste lezing *Numeri 21, 4b-9*

In die dagen werd het volk onderweg ongeduldig. Het keerde zich tegen God en tegen Mozes: „Hebt u ons uit Egypte gevoerd om te sterven in de woestijn? Er is geen brood, er is geen water en dat minderwaardige eten staat ons tegen.”

Toen zond de Heer giftige slangen op het volk af. Deze beten de Israëlieten en velen van hen vonden de dood. Nu kwam het volk naar Mozes en zei: „Wij hebben gezondigd, want wij hebben ons tegen de Heer en tegen u gekeerd. Bid de Heer, dat hij die slangen van ons wegneemt.”

Toen bad Mozes voor het volk en de Heer zei tot hem: „Maak zo'n giftige slang en zet die op een paal. Iedereen die gebeten is en er naar opziet, zal in leven blijven.” Mozes maakte een bronzen slang en zette die op een paal. Ieder die door een slang was gebeten en zijn ogen op de bronzen slang richtte, bleef in leven.

Tweede lezing *Brief aan de Filippenzen 2, 6-11*

Broeders en zusters,

Hij die bestond in goddelijke majesteit, heeft zich niet willen vastklampen aan de gelijkheid met God. Hij heeft zichzelf ontledigd en het bestaan van een slaaf op zich genomen. Hij is aan de mensen gelijk geworden. En als mens verschenen, heeft Hij zich vernederd door gehoorzaam te worden tot de dood, tot de dood aan het kruis. Daarom heeft God Hem hoog verheven en Hem de Naam verleend die boven alle namen is. Opdat bij het noemen van zijn Naam zich iedere knie zou buigen in de hemel, op aarde en onder de aarde; en iedere tong zou belijden, tot eer van God de Vader: Jezus Christus is de Heer.

Evangelie *Johannes 3, 13-17*

In die tijd zei Jezus tot Nikodemus:

„Nooit is er iemand naar de hemel opgeklommen, tenzij Hij die uit de hemel is neergedaald, de Mensenzoon. En deze Mensenzoon moet omhoog worden geheven zoals Mozes eens de slang omhoog hief in de woestijn, opdat eenieder die gelooft, in Hem eeuwig leven zal hebben.”

„Zo zeer immers heeft God de wereld liefgehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat al wie in Hem gelooft, niet verloren zal gaan, maar eeuwig leven zal hebben. God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gezonden om de wereld te oordelen, maar opdat de wereld door Hem zou worden gered.”